

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 144g/2025

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 181³ din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 100 din 13 iunie 2025

(claritatea sintagmei „surse interzise de lege”)

CHIȘINĂU
5 august 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Andrei Harbuz, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 20 iunie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 5 august 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 181³ din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 100 din 13 iunie 2025, ridicată de dl avocat Anatolie Pitel, în interesele dlui Leonid Vaca, în dosarul nr. 1-3247/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna Ana Cucerescu, judecător de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorul sesizării, pot fi rezumate după cum urmează.

4. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de acuzare a dlui Leonid Vaca de comiterea infracțiunii prevăzute de articolele 30 și 181³ din Codul penal (*finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum*).

5. În procesul de examinare a cauzei, dl avocat Anatolie Pitel a ridicat, în interesele dlui Leonid Vaca, excepția de neconstituționalitate a sintagmei „surse interzise de lege” din articolul 181³ din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 100 din 13 iunie 2025.

6. Printr-o încheiere din 19 iunie 2025, judecătorul cazului a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. de asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 43 Dreptul la muncă și la protecția muncii

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim pe economie, repaosul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

(3) Durata săptămânii de muncă este de cel mult 40 de ore.

(4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

8. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 181³

Finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum

„Finanțarea partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum din **surse interzise de lege** săvârșită în proporții mari

se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1350 de unități convenționale sau cu închisoare de la 3 la 6 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 9000 la 13000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.”

[În redactarea anterioară Legii nr. 100 din 13 iunie 2025]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul sesizării afirmă că sintagma „surse interzise de lege”, cuprinsă în norma contestată, nu respectă cerințele clarității și previzibilității legii penale. Acesta susține că expresia nu este definită în legislația penală, fapt care conduce la o interpretare extensivă în defavoarea destinatarilor normei și permite aplicarea prin analogie a legii penale.

10. Totodată, autorul excepției apreciază că lipsa de claritate și caracterul imprevizibil al sintagmei contestate afectează în mod direct exercitarea dreptului său la apărare și a dreptului de proprietate.

11. În opinia autorului sesizării, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 20, 22, 23 alin. (2), 26, 43 și 46 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, excepția este formulată de un subiect abilitat cu acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „surse interzise de lege” din articolul 181³ din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 100 din 13 iunie 2025, care nu a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care persoana este acuzată de finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum. Curtea admite că instanța de judecată va ține cont de prevederile contestate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

17. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 15).

18. Autorul excepției susține că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3) (*statul Republica Moldova*), 20 (*accesul liber la justiție*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 23 alin. (2) (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 25 (*libertatea individuală și siguranța persoanei*), 26 (*dreptul la apărare*), 43 (*dreptul la muncă și la protecția muncii*) și 46 (*dreptul la proprietatea privată și protecția acesteia*) din Constituție.

19. Cu referire la articolele 20, 25, 26, 43 și 46 din Constituție, Curtea reține că autorul excepției nu a motivat în ce măsură prevederile contestate afectează normele constituționale menționate. Astfel, Curtea subliniază că simpla enumerare a unor articole din Constituție, precum și citarea unor considerente din jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene pentru Drepturile Omului, în lipsa unei argumentări proprii, nu reprezintă critici veritabile de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 114 din 26 septembrie 2023, § 16). Anterior, Curtea a subliniat că nu-l poate substitui pe autorul excepției la formularea argumentelor de neconstituționalitate, pentru că ar efectua un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 93 din 1 august 2023, § 23; DCC nr. 46 din 14 mai 2024, § 20).

20. Referitor la pretinsa lipsă de previzibilitate a sintagmei contestate, Curtea amintește că prevederile articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție garantează standardul calității legii penale substanțiale (a se vedea DCC nr. 93 din 7 iulie 2022, § 21). Curtea a reținut că dispozițiile articolului 22 din Constituție garantează, împreună cu prevederile articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, principiul legalității incriminării și a pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) (a se vedea HCC nr. 25 din 12 august 2021, § 39). Totuși, aceste norme constituționale nu-i impun legislatorului obligația definirii tuturor termenilor folosiți în cuprinsul normelor de drept penal substanțial (a se vedea DCC nr. 141 din 7 noiembrie 2024, § 34).

21. În primul rând, Curtea observă că utilizarea sintagmei „surse interzise de lege” în contextul infracțiunii de finanțare ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la

referendum reprezintă un exemplu de tehnică legislativă de reglementare a unei norme de trimitere. Cu alte cuvinte, prevederea penală în cauză a fost formulată de legislator în termeni generali și abstracți pentru a fi completată cu un conținut juridic precis din diferite dispoziții legale. Această modalitate de formulare a normelor juridice prin trimitere la alte norme juridice este o tehnică legislativă folosită frecvent de legislator în materie penală (a se vedea, spre exemplu, și textele: „interzise de lege” din articolul 241; „nepermise de lege” din articolul 251; „prevăzute de lege” din articolele 134²⁰, 239¹, 245¹¹ 321 din Codul penal).

22. În acest sens, Curtea Europeană a reținut că utilizarea tehnicii „trimiterii generale” la incriminarea actelor sau omisiunilor nu poate ridica o problemă din perspectiva articolului 7 § 1 din Convenție, ca atare (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Saakashvili v. Georgia*, 23 mai 2024, § 145). Citite împreună, prevederea la care se face trimitere și norma de trimitere trebuie să-i permită persoanei vizate să prevadă, dacă este necesar cu ajutorul asistenței juridice corespunzătoare, conduita care îi poate angaja răspunderea penală (a se vedea DCC nr. 13 din 14 martie 2024, § 20).

23. De asemenea, Curtea Europeană a constatat că o lege poate îndeplini totuși condiția previzibilității chiar dacă persoana în cauză trebuie să recurgă la o consiliere juridică adecvată sau prin interpretarea acesteia de către instanțe, pentru a evalua, într-o măsură rezonabilă, consecințele pe care le poate avea o anumită acțiune (a se vedea *Yüksel Yalçinkaya v. Turcia* [MC], 26 septembrie 2023, § 238; *Saakashvili v. Georgia*, 23 mai 2024, § 141).

24. În acest context, Curtea notează că infracțiunea de finanțare ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum face parte din capitolul infracțiunilor îndreptate împotriva drepturilor politice, drepturilor sociale și altor drepturi fundamentale ale cetățenilor.

25. Curtea reține că articolul 25 alin. (1) din Legea nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice stabilește ca fiind „surse de finanțare a partidelor politice: (i) cotizațiile de membru de partid; (ii) donațiile, inclusiv cele colectate în cadrul manifestărilor de agrement, culturale, sportive sau altor manifestări de masă organizate de partid, cu condiția că sunt luate la evidență în modul stabilit; (iii) alocațiile de la bugetul de stat, potrivit reglementărilor prezentei legi și legii bugetare anuale; (iv) alte venituri legal obținute conform articolului 24 alin. (3)”. Pentru a nu admite interpretări în aplicare, legislatorul a prevăzut în mod imperativ că „partidele politice nu pot folosi alte surse de finanțare decât cele prevăzute la alin. (1)” (a se vedea alin. (2) din articolul 25 din Lege). În cazul în care persoana nu respectă norma imperativă citată *supra*, articolul 25 alin. (7) din Lege stabilește printr-o normă de trimitere că „încălcările prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice [...] se sancționează în conformitate cu legea.”

26. Așadar, Curtea a ajuns la concluzia că la aplicarea textului contestat destinatarul legii are suficiente repere și poate stabili sensul prevederilor contestate prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică, pornind de la sensul uzual al sintagmei criticate în raport cu esența infracțiunii incriminate.

27. Din aceste considerente, Curtea constată că sintagma contestată nu afectează articolul 22 în coroborare cu articolele 1 alin. (3) și 23 alin. (2) din Constituție, din perspectiva argumentelor invocate în sesizare.

28. Astfel, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a sintagmei „surse interzise de lege” din articolul 181³ din Codul penal, în redactarea anterioară Legii nr. 100 din 13 iunie 2025, ridicată de dl avocat Anatolie Pitel, în interesele dlui Leonid Vaca, în dosarul nr. 1-3247/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 5 august 2025
DCC nr. 102
Dosarul nr. 144g/2025*